Tipărituri slovace vechi în Colecţia Migazzi de la Bibliotheca Batthyaneum din Alba Iulia

Dr. IACOB MÂRZA
Universitatea „1 Decembrie 1918"
Alba Iulia

Abstract

Old Slovakian Printings in Migazzi's Collection from the Batthyaneum Library of Alba Iulia

*Batthyaneum Library of Alba Iulia was set up in 1794 by Count Ignatius Batthyani (1741-1798), Catholic Bishop of Transylvania, and it preserves an encyclopedical fund of foreign book including libri slovacici. The fund comprises manuscripts, incunabulae and books after 1500 (especially from the Library of St. James's Church in Levoča) but also volumes from various printing centres of present Slovakia (Trnava, Košice, Bratislava etc.). A part of libri slovacici arrived to Alba Iulia from Vienna after the famous Library of Cardinal Christophor Migazzi (1714-1803) was bought, as it results from the [**Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi**], made up in the middle of the 18th century, and kept in 3 volumes at Alba Iulia.*

*Within the present communication, we identify 46 titles of old Slovakian books exclusively investigated according to the items of information mentioned in the [**Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi**] without an examination of the physical copies kept in Alba Iulia that we consider a moment of perspective research. Most of the books, as expected, come from the typographical laboratory patronized by Societas Jesu from Trnava (37 titles), followed by Bratislava (7 titles) and Košice (2 titles).*

The identification of the 46 titles from libri slovacici in Christophor Migazzi's catalogue must be perceived as a moment in the research and appraisal of the old Slovakian printings that arrived to the Batthyaneum Library of Alba Iulia from Vienna. If one takes into account the titles, the ideas contained in the books mainly indicate the field of theology not without philosophy, profane history, literature, medicine etc.

Keywords: *Ignatius Batthyani*, *Transylvania*, *Christophor Migazzi*, „*libri slovacici*," *Trnava*, *encyclopedical character*

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia, înfiinţată în anul 1794 de Ignatius Batthyáni (1741-1798), Episcopul catolic al Transilvaniei, s-a impus atenţiei cercetătorilor de pretutindeni prin caracterul enciclopedic al colecţiei de cărţi, raportat la diversitatea preocupărilor culturale din veacul Luminilor.[1] Însă, pentru specialiştii din Slovacia, această colecţie europeană este cunoscută şi interesantă fiindcă aici se păstrează manuscrise, incunabule şi cărţi tipărite după anul 1500, care provin din vestita bibliotecă a Bisericii Sfântul Iacob din Levoča.[2] Mai mult decât atât, printre cărţile de la Alba

[1] Vezi, pentru o prezentare instituţională: Eugen Schileru, ***The Batthyaneum Reference Library***, în ***Arts in the Rumanian People's Republik***, X, 1955, p. 41-52; Iacob Mârza, ***Unfamiliar libraries XIV: the Batthyaneum Alba Iulia***, în ***The Book Collector***, Oxford, 24, 4, Winter 1975, p. 558-564; Eva Mârza, Iacob Mârza, ***Biblioteca Batthyaneum Alba Julia,*** în ***Čitatel***, Martin, 27, 7-8, 1978, p. 282-285; Iacob Mârza, ***O poartă spre Europa: Biblioteca Batthyaneum***, în ***Ţara dintre cetăţi şi râuri,*** Bucureşti, „Eminescu", 1984, p. 139-148 ; idem, ***La Bibliothèque Batthyaneum d`Alba Iulia***, în ***Transylvanian Review***, IV, 2, 1995, p. 48-56; Ileana Dârja, ***Din istoria Bibliotecii Batthyaneum. Etapa I: 1798-1826***, în ***Apulum***, XXXIV, 1997, p. *341-356*; Iacob Mârza, ***Die Bibliothek Batthyaneum von Alba Iulia (Karlsburg),*** în ***In honorem Paul Cernovodeanu***, Violeta Barbu edita, Bucureşti, „Kriterion", 1998, p. 201-210; idem, ***Die Bibliothek Batthyaneum von Alba Iulia (Karlsburg) in Siebenbürgen,*** în ***Aus dem Antiquariat,*** Frankfurt am Main und Leipzig, 6/1999, S. 332-337; Ileana Dârja, ***Biblioteca Batthyaneum***, în ***Discobolul***, VIII, 91-96 (98-103), 2005, p. 95-106; Iacob Mârza, ***Qu'est-ce le paradis? Tout simplement, une bibliothèque***, în ***Batthyaneum. Omagiu fondatorului Ignatius Sallestius [sic!] Batthyan (1741-1798)***, Bucureşti, Editura Bibliotecii Naţionale a României, 2011, p. 9-14.

[2] Cf., selectiv: Eva Selecká, ***Stredoveká Levočská knižnica***, Martin, „Matica slovenská," 1974; Eva Selecká Mârza, ***A középkori Lőcsei könyvtár***, Szeged, Scriptum KFT, 1997. Vezi şi Eva Mârza, Iacob Mârza, ***Catalogul cărţilor de la Levoča (Contribuţie cu privire la fondul de provenienţă slovacă din Biblioteca Battyaneum Alba Iulia)***, în ***Apulum***, XIII, 1975, p. 307-404; Eva Mârza, ***Biblioteca medievalis Levočiana - un fond de carte de provenienţă slovacă în Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia***, în ***Apulum***, XXXI, 1994, p.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

Iulia se află un număr impresionant de *libri slovacici*, care au intrat prin diferite căi în Transilvania, una dintre ele fiind *via Viennensis*, odată cu achiziţionarea impresionantei biblioteci a Cardinalului Christoph, conte de Migazzi (1714-1803).[3]

Episcop de Vácz şi cardinal al Vienei, în epoca Mariei Tereza şi a împăraţilor Iosif al II-lea, Leopold al II-lea şi Francisc al II-lea, Christoph Migazzi a fost un oponent redutabil al reformelor aulice, care vizau raţionalizarea bisericii şi şcolii.[4] Este motivul pentru care cade în dizgraţia Curţii imperiale, context în care este obligat să-şi vândă vestita bibliotecă, aceasta ajungând în final în posesia Episcopului catolic al Transilvaniei, Ignatius Batthyani. Înaltul prelat a beneficiat de prestaţia şi sfaturile unor bibliotecari ori oameni de carte, precum Emeric Daniel (?-1804), Adam František Kollár (1718-1783), acel „*Sokrates al Slovaciei*," bibliologul Michael Denis (1729-1800), Gareli, prefectul bibliotecii vieneze[5] etc.

335-344; eadem, ***Bibliotheca medievalis Levočiana. Codexuri, incunabule şi cărţi tipărite***, în ***Apulum***, XXXII, 1995, p. 269-278; Ileana Dârja, ***Addenda et corrigenda la copia albaiuliană a inventarului bibliotecii de la Levoča din anul 1790***, în ***Anuarul Institutului de Istorie Cluj-Napoca***, XXXVI, 1997, p. 259-273. Vezi, mai nou: Erzsébet Muckenhaupt, Marianne Rozsondai, ***Historische Einbände der Bücher aus dem Besitz des Johannes Henckel***, în ***Batthyaneum*** *[...]*, p. 159-189.

[3] Direcţii de cercetare la Eva Mârza, Iacob Mârza, ***Bibliotheca Migazziana Viennensis (Sugestii pentru o reconstituire)***, în ***Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol"***, XXXII, 1995, p. 239-250; idem, ***Bibliotheca Migazziana Viennensis (Anregungen zu einer möglichen Rekonstruktion)***, în ***Colloquia***, II, 1-2, 1995, p. 74-79.

[4] Cf. Cölestin Wolfsgruber, ***Christoph Anton Kardinal Migazzi Fürsterzbischof von Wien***, Saulagen (Würtenberg), 1890; Franz Loidl - Martin Krexner, ***Wiens Bischöfe und Erzbischöfe***, Wien, 1983, p. 66-67.

[5] Cf. Jakó Zsigmond, ***A Batthyaneum - könyvtár történetéből. I. A Migazzi gyütemény megszerzése*** *[Din istoria Bibliotecii Batthyaneum. I. Procurarea colecţiei Migazzi]*, în ***Könyvtári szemle***, Bucureşti, XIII, 3, 1989, p. 125-129. Vezi şi idem, ***Battyány Ignác, a tudós és a tudományszervező*** [*I.B, erudit şi om de ştiinţă*], în ***Erdelyi muzeum***, LIII, 1-4, 1991, p. 76-99.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

Cărţile din colecţia migazziană, manuscrise, incunabule şi tipărituri după anul 1500 - inclusiv *libri slovacici*[6] -, au fost cumpărate, pentru 40.000 florini şi au fost transportate, în 51 de lăzi, pe Dunăre, până la Kalocsa. De aici au fost duse cu carele până la Szeged, de unde au urmat, probabil, calea apei, pe Tisa şi Mureş, în luna octombrie 1782 fiind încheiat transportul. Iniţial, cărţile s-au păstrat în casa Baussner din Sibiu, o proprietate a Episcopului, după care au fost aduse la Alba Iulia,[7] începând cu anul 1792. După cărţile migazziene, ajunse să fie adăpostite în clădirea transformată a bisericii trinitariene din Alba Iulia, s-a alcătuit un catalog de către Emeric Daniel, ajuns bibliotecar al Episcopului Ignatius Batthyáni din 23 ianuarie 1783, înregistrat sub titulatura [***Elenchus librorum impressorum Christophori Cardinalis a Migazzi jussu Excellentissimi Domini Comitis et Episcopi Transylvaniae Ignatii Batthyani Cibinii factus Anno 1782***].[8]

Însă, pentru cercetarea de acum, am apelat la varianta originală, vieneză a inventarului, [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***], păstrat până astăzi în trei volume,[9] alcătuit spre mijlocul veacului al XVIII-lea. Acesta este izvorul documentar principal, pentru a demonstra una din căile prin care au ajuns, în Transilvania, respectiv la Alba Iulia, mai multe *libri slovacici*. O astfel de cercetare prezintă un dublu interes, pentru slovaci, dar şi pentru români, într-o etapă în care interesul pentru difuzarea externă a

---

[6] Biblioteca Naţională a României, Filiala Batthyaneum Alba Iulia, XI 13-15. Mai departe, abreviat ***Cathalogus***. Cf. şi ***Fondul Migazzi. Surse documentare I. Catalogul cărţilor Cardinalului Christhopor Migazzi. II. Indexul tipăriturilor migazziene***. Ediţie prefaţată şi îngrijită de Ileana Dârja, Alba Iulia, 1998. Abreviat: ***Fondul Migazzi***.

[7] Jakó Zsigmond , în ***Könyvtári szemle***, XIII, 3, 1989, p. 125-129.

[8] Biblioteca Naţională a României, Filiala Batthyaneum Alba Iulia, XI - 26; ***Fondul Migazzi***, p. 247-492. Cf. şi Eva Mârza, Iacob Mârza, în ***Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol,"*** XXXII, 1995, p. 242; idem, în ***Colloquia***, II, 1-2, 1995, p. 77.

[9] ***Cathalogus***, I-III.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

codicelor şi tipăriturilor slovace, inclusiv în România,[10] este constant şi justificat, din perspectivă culturală şi ştiinţifică. Structura tematică a celor trei volume ni se pare interesantă şi utilă fiindcă acoperă aria culturală şi ştiinţifică propusă de cărţile slovace, manuscrise ori tipărituri, care au ajuns - prin filieră vieneză - la Alba Iulia: ***Conclave Primum pro Scientiis Ecclesiasticis Elenchus***: 1. ***S****[ancta]* ***Biblia, Testamenta, Evangelia, Epistolae Apostol****[icae]* etc. 2. ***Scripturae, S****[anctae]* ***Interpretes***. 3. ***Theologi Dogmatici, Scholastici*** etc. 4. ***Patres Scriptores Eccesliastici*** etc. 5. ***Concilia, Canones, Canonem et Iuris Interpretes*** etc. 6. ***Theologi Morum***. 7. ***Ascetici, Concinatores, Catechistae***[11] etc.; ***Conclave Secundum pro Historia Elenchus***: 1. ***Historia Sacra***; 2. ***Ritus Ecclesiastici***; 3. ***Historia Profana***; 4. ***Historia Rei Literariae***;[12]

[10] Astfel de preocupări la: Eva Mârza, ***Vechi tipărituri din Slovacia, Cehia şi Moravia în Biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia (sec. XVII-XVIII)***, în ***Apulum***, XIV, 1976, p. 185-208; eadem, ***Tipărituri slovace în Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia (secolele XVI-XVII)***, în ***Apulum***, XIX, 1981, p. 195-206; eadem, ***Slovenské tlače v Alba Julii***, în ***Kniha 87***, Martin, 1988, p. 101-106; Iacob Mârza, ***Bohemica und Slovacica des 15. bis 18. Jahrhunderts in der „Bibliotheca Batthyaneum" von Alba Iulia***, în ***Staatsbibliothek zu Berlin: Preussischer Kulturbesitz. Veröffentlichtungen der Osteuropa - Abteilung***. Herausgegen von Franz Görner. Band 16 (*21 Abdos - Tagung , Bratislava und Martin, 25. bis 28. Mai 1992 Referate und Beiträge*), Berlin, 1992, S. 34-39; idem, ***Slovaciká XV. až XVIII. storocia v „Bibliotheca Batthyaniana" v Alba Julii***, în ***Kniznice a informacie***, Martin, 24, 11, 1992, p. 470-474; idem, ***Bohemica und Slovacica des XV. bis XVIII. Jhs. in der „Bibliotheca Batthyaneum" aus Alba Iulia***, în ***Apulum***, XXVII-XXX, 1989-1993, p. 21-28; Eva Mârza, ***Slovacica într-un catalog sibian din 1777***, în ***Annales Universitatis Apulensis Series Historica***, I, 1, 1997, p. 73-78; eadem, ***Tipărituri de la Trnava în biblioteci transilvănene ale celui de al XIX-lea secol: Catalogus Bibliothecae Balasfalvense ad Sanctissimam Trinitatem***, în ***Transilvania***, Sibiu, XL (CXLIV), 5-6, 2012, p. 128-132 ş. a.

[11] ***Cathalogus***, I, f. 1-80; 1-110; 1-169; 1-80; 1-156; 1-36; 1-163; ***Fondul Migazzi***, p. 40-145.

[12] ***Cathalogus***, II, f. 1-208; 1-31; 1-196; 1-77; ***Fondul Migazzi***, p. 146-206.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

Conclave Tertium pro Scientiis Profanis Elenchus: 1. ***Philosophi, Philologi, Medici*** etc.; 2. ***Oratores, Poetae et qui dicuntur, Humanistae***.[13]

Cercetările asupra celor trei volume din [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***] s-au soldat cu rezultate concrete în ceea ce priveşte tipăriturile slovace vechi, editate în centre precum Bratislava (*Posonium*, *Pressburg*), Košice (*Cassovia*) şi Trnava (*Tyrnavia*), care au ajuns prin filiera vieneză în Transilvania, mai concret în biblioteca Episcopului Ignatius Battyáni, în lotul celor aproximativ 8.000 volume migazziene. Ele se află şi astăzi păstrate în fostul naos al bisericii trinitariene, spaţiu cunoscut sub numele „Aula magna" a Bibliotecii Batthyaneum, aşa cum au fost ordonate în primele decenii ale secolului al XIX-lea, în epoca bibliotecarului Andreas Cerasius. Sunt exemplare, printre *libri slovacici*, care poartă ex-librisul collat ori manuscris al Cardinalului Christoph Migazzi,[14] dar şi unele adnotări bibliografice pe foile liminare ale volumelor, datând din epoca vieneză a colecţiei.

Au fost identificate doar 46 de titluri după cărţi slovace vechi, pe care le vom cerceta în acest stadiu al investigaţiei numai după informaţiile precizate în [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***], fără să examinăm exemplarele fizice, care se mai păstrează în biblioteca din Alba Iulia. O atare cercetare merita o atenţie specială şi de mai lungă durată! Preponderenţa o deţine, după cum era de aşteptat, oficina tipografică

[13] ***Cathalogus***, III, f. 1-130; 1-203; ***Fondul Migazzi***, p. 207-246. Pentru eventuale identificări cf. Petrik Geza, ***Bibliographia Hungariae 1712-1860***, I-III, Budapestini, Augustini Dobrowsky, 1888-1891; idem, ***Bibliographia Hungariae 1712-1860***, Budapest, Országos Széchényi Könyvtár, Arcanum Adatabázis KFT (DVD).

[14] Analiza şi interpretarea ex-librisului la Alexandru Rădulescu, Iacob Mârza, ***Ex-librisul unui bibliofil vienez din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în patrimoniul cultural al Bibliotecii Batthyaneum***, în ***Revista muzeelor şi monumentelor***, 5, 1983, p. 61-64.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

patronată de *Societas Jesu* de la Trnava (37 titluri), după care urmează Bratislava (7 titluri) şi Košice (2 titluri).[15]

În raport direct cu informaţiile oferite generos de izvorul documentar, ne atrag atenţia forma de descriere a cărţilor, inclusiv elementele ei componente, emblematice pentru cercul bibliofil sugerat de preocupările eruditului Michael Denis la Viena, între care amintim: numele autorului, titlul cărţii, editorul ori ediţia, localitatea de apariţie, anul tipăririi, formatul volumului şi cota vieneză.[16] Selectăm câteva exemple de descriere pentru cărţi editate la Trnava, Bratislava şi Košice: ***Biblia Hungarica*** *traducta a P[atre] Georgio Kaldi S[ocietatis] J[esu] Tyrn[aviae] 1626 F[olio] A.10*;[17] *Justini S[ocietatis] J[esu]* ***Acta et scripta***, *illustrata a Jo[hanne] Bapt[ista] Prileszky. S[ocietatis] J[esu]. 4. Cassoviae. Q 10*;[18] *Vincentii Liriens[is]* ***Com[moni]torium adv[ersus] haereses*** *illustratum a Steph[ano] Baluz[ii]. 8. Posonii. 1764. Q 11*;[19] ***Concilium Tridentinum*** *Tyrnav[iae]. 1766. 8. O 10*;[20] *Stobei Georgii* ***Historia religionis reformatio*** *Tyrn[aviae]. 1714. 4. S. 4*;[21] *Kazy Fran[isci] S[ocietatis] J[esu]* ***Historia Regni Hungariae*** *Tyrn[aviae] 1737. F[olio]. CC. 4*;[22] *Turoczi* ***Ungaria cum suis Regibus*** *Tyrn[aviae]. 1768. 4. BB 7*;[23] *Alvari Em[m]anuelis S[ocietatis] J[esu]* ***Gram[m]aticarm Institutionum L[iber] I. Latino-Hungarico-Bohemicus*** *8. Posonii. 1754. HH 5*[24] etc.

Identificarea celor 46 titluri din *libri slovacici* în [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***] trebuie înţeleasă ca o etapă în cercetarea tipăriturilor slovace vechi ajunse în Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia prin filieră vieneză. Bineînţeles, nu este singura cale de pătrundere

[15] [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***], I-III, passim.
[16] ***Ibidem***.
[17] ***Ibidem***, I, 1. ***S[acra] Biblia, Testamenta*** etc., f. 17.
[18] ***Ibidem***, I, 4. ***Patres, Scritpores Ecclesiastici*** etc., f. 47.
[19] ***Ibidem***, f. 77.
[20] ***Ibidem***, I, ***Concilia, Canones, Canonum*** etc., f. 37.
[21] ***Ibidem***, II, ***Historia Sacra***, f. 183.
[22] ***Ibidem***, ***Historia Profana***, f. 99.
[23] ***Ibidem***, f. 183.
[24] ***Ibidem***, III, ***Oratores, Poetae*** etc., f. 6.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

a unor astfel de tipărituri în această bibliotecă enciclopedică, fiindcă avem în vedere, acum şi aici, şi prezenţa unor *libri slovacici* în catalogul rezidenţei *Societas Jesu* din Sibiu,[25] tipărituri ajunse în final tot în biblioteca Episcopului Ignatius Batthyáni, după secularizarea averilor călugărilor iezuiţi în deceniul 8 al secolului al XVIII-lea. Mai precis, astfel de cărţi ridică şi alte probleme pentru viitoare investigaţii şi interpretări, nu numai în direcţia istoriei tiparului slovac, respectiv aria de difuzare europeană a cărţilor slovace vechi, ci şi privinţa unor particularităţi ale culturii din Slovacia în epoca premodernă şi modernă a istoriei.

În acest context, trebuie avută în vedere politica editorială a unor *officina typographica* în veacul Luminilor, care au funcţionat, cu câteva excepţii, sub cupola Societăţii iezuite. Pilduitoare este, în acest caz, prezenţa numeroasă a tipăriturilor trnaviene,[26] fără ca volumele de la Bratislava ori Košice să facă o excepţie,[27] situaţie raportabilă la conţinutul des citatului [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***]. O atare problematică, suficient de convingătoare şi în acest stadiu al investigaţiilor, vizează universul de idei care indică: biblii, testamente, evanghelii, scrisorile apostolilor; interpreţi ai textelor scripturistice; teologi dogmatici şi scolastici; părinţi şi scriitori bisericeşti; concilii, canoane, interpreţi ai canoanelor şi dreptului; teologi moralişti; asceţi, editori, catiheţi etc. (*Conclave Primum pro Scientiis Ecclesiaticis Elenchus*): 32 titluri; istoria sfântă; ritul bisericesc; istoria profană; istoria lucrurilor literare (*Conclave Secundum pro Historia*): 10 titluri; filosofi, filologi, medici; oratori, poeţi (*Conclave Tertium pro Scientiis Profanis*): 4 titluri.[28]

---

[25] Vezi Eva Mârza, în ***Annales Universitatis Apulensis Series Historica***, I, 1, 1997, p. 73-78.

[26] Vezi, de pildă, Hadrián Radváni, ***Knižnica a knihtlačiare trnavskej Univerzity***, în ***Trnavská Univerzita v slovenských dejinách***, Bratislava, 1987, p. 209 sqv.; idem, ***Knihtlačiaren Ttrnavskej Univerzity 1646-1777***, în ***Fons Tyrnaviensis***, III, Trnava, 2008, p. 53 sqv. Cf. şi Käfer István, ***Az egyetemi nyomda négyszás éve (1577-1777)***, Budapest, Magyar Helikon, 1977, p. 25-95.

[27] [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***], I-III, passim.

[28] ***Ibidem***.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

Congruenţa din perspectivă numerică şi tematică între tipăriturile slovace vechi şi structura bibliotecii Cardinalului Christophor Migazzi, aşa cum a fost surprinsă în această investigaţie după [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***] - continuarea cercetărilor se impune de la sine! -, aduce în discuţie, pe de o parte, nume consacrate în cultura şi istoria Slovaciei, la care s-a apelat în veacul Luminilor: Emmanuel Alvarus, Stephanus Baluzius, Franciscus Barkoczy de Sala, Gregorius Coelius Pannonius, S. Cyprianus, Joannes Damianus, S. Eusebius, Joannes Filo, Gedeon Forster, S. Justinus, Georgius Kaldi, Franciscus Kazy, Franciscus Borgias Keri, Gabriel Hevenesi, Georgius Lakics, Leo Magnus, Joannes Dominicus Mansi, Josephus Augustinus Panormitanus, Petrus Pazmany, Christophorus Peichich, Carolus Peterfi, Joannes Baptista Prileszky, Benedictus Plazza, S. Salvianus, Nicolaus Schmith, Georgius Stobeus, Vincentius Liriensis, Adamus Vizer[29] ş.a. Pe de altă parte, ni se atrage atenţia asupra unor eventuale surprize bibliografice, aceasta în cazul în care catalogul de la Viena ar conţine cărţi necuprinse încă în universul bibliografic al tipăriturilor slovace vechi.[30]

Investigaţia asupra unui izvor istoric de talia [***Cathalogus Bibliothecae Christophori Migazzi***], în care am ridicat câteva probleme asupra unor *libri slovacici*, care au ajuns - prin filieră vieneză - în biblioteca Episcopului Ignatius Batthyáni de la Alba Iulia, este utilă şi pentru cercetarea culturii transilvănene din veacul Luminilor. Ne gândim, în acest sens, la prezenţa unor cărţi româneşti vechi identificate în catalogul migazzian,[31] la raporturile lui Christophor Migazzi cu unii tineri intelectuali

[29] ***Ibidem***. Cf. lucrările Conferinţei *Trnavaer Universität im Licht der Geschichte*, organizată de Universitatea din Trnava şi de Institutul de Istorie, Trnava, 29-30 septembrie, 1 octombrie 2010.

[30] Vezi Ágata Klimeková ş.a., ***Bibliografia územne slovacikálnych tlači 18. storočia***, Martin, SNK, 2008.

[31] Eva Mârza, ***Tipărituri româneşti vechi într-o bibliotecă vieneză din secolul al XVIII-lea***, în ***Valori bibliofile din patrimoniul cultural naţional. Valorificare - cercetare***, I, Muzeul Judeţean Vâlcea, Râmnicu Vâlcea, 1982, p. 308-312.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)

români, ajunşi ulterior profesori la şcolile din Blaj[32] şi, nu în ultimul rând, la rolul îndeplinit de oraşul Trnava şi Universitatea iezuită în educaţia unor studioşi români, tot în veacul Luminilor.[33] Acestea sunt tot atâtea mărturii documentare care pun într-un alt con de lumină catalogul bibliotecii de la Viena a Cardinalului Christophor Migazzi,[34] izvor istoric autentic asupra căruia vor trebui să revină cercetătorii.

[32] În 1770, înainte de-a intra la colegiul Pazmaneum din Viena, bursierii Episcopiei Blajului Samuil Micu şi Ştefan Popa au fost obligaţi, în faţa Cardinalului Christophor Migazzi, să depună jurământul şi să accepte - după absolvirea cursurilor colegiului -, orice slujbă bisericească, chiar să devină preoţi mireni. Cf. Timotei Cipariu, ***Acte şi fragmente latineşti româneşti pentru istoria Bisericei româneşti***, Blaj, 1856, p. 122, apud Nicolae Albu, ***Istoria învăţământului românesc din Transilvania până la 1800***, Blaj, „Lumina", 1944, p. 184.

[33] Laura Stanciu, ***Trnava - spaţiu formativ al elitei române ardelene în secolul al XVIII-lea***, în ***Annales Universitatis Apulensis Series Historica***, 1009, p. 101-112.

[34] Vezi Iacob Mârza, ***Slovenské tlače z Migazziho knižého fondu ako súčasť Batthyanea z Alba Julie (17. - 19. stor.)***, în ***Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici 16. storočie v zrkadle knižnej kúltury Zborník príspevko***, Banská Bystrica, 2012, p. 203-210.

BDD-A30302 © 2013 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 21:37:19 UTC)